

Asia: VN/20253/2024

Lausuntopyyntö: Fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Energiateollisuus ry:n lausunto fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportista

ET kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteamme kantanamme seuraavaa.

Vaihtelevan ja sääriippuvaisen uusiutuvan sähköntuotannon merkityksen ja osuuden kasvaessa myös sähköjärjestelmä voi altistua uudenlaisille tilanteille, kuten pidemmille tuulettomille ajanjaksoille. Eurooppalaisen resurssien riittävyysarvion (ERAA 2024) mukaan tehovajeen odotusarvo tulee (LOLE) kasvamaan kuluva vuosikymmenen loppua kohti. Sähköjärjestelmän ja toimintaympäristön muuttuessa on tärkeää kehittää toimivia ratkaisuja, jotka tukevat kustannustehokkaasti sähkötehon riittävyttä tulevaisuudessa, mutta eivät aiheuta merkittäviä häiriöitä vapaan markkinan toiminnalle.

Aihe on tärkeä ja aiheesta on käytävä perusteelliset keskustelut ja tehtävä huolelliset vaikutustenarvioinnit, jotta mahdollinen mekanismi, on se mikä tahansa, ja jos sellainen tarvitaan, tukisi sähköjärjestelmän tarpeita kustannustehokkaalla tavalla. ET on huolissaan fossiilittoman jouston tukimekanismiin liittyvästä kiireellisestä valmistelusta, sillä mahdollisen tukimekanismin vaikutuksia ei ole selvitetty riittävästi.

ET:n näkemyksen mukaan ennustettava toimintaympäristö sekä tehokkaasti toimivat vapaat markkinat tuottavat parhaan lopputuloksen. Markkinalta välittyvät hintasignaalit kannustavat toimijoita investoimaan joustavuuteen, mikä tukee sähkön toimitusvarmuutta. Mikäli markkinamekanismit eivät tuota tarvittavia investointeja, on ensisijaisesti arvioitava nykyisten markkinarakenteiden pullonkauloja. Tukien käyttö tulee nähdä viimesijaisena keinona ja niiden

käyttöä tulee harkita huolellisesti samalla pohtien, mikä on varsinainen ongelma, jota tukimekanismilla ollaan ratkaisemassa, ja millaisia ovat eri ratkaisujen vaikutukset.

Perusteellisten vaikutustenarviointien tekeminen on välttämätöntä, mikäli esitys etenee jatkovalmisteluun. Mahdollisesta mekanismista tulee tehdä huolelliset vaikutustenarviointit, jotta ymmärretään vaikutukset sähköjärjestelmän kokonaiskustannuksiin ja markkinaan, kuten sähkön hintaan sekä uuden ja olemassa olevan kapasiteetin investointi- ja toimintaedellytyksiin.

Mikäli tuki kohdistuu ainoastaan uusiin investointeihin, voi uuden tuetun kapasiteetin ajatella helpottavan mahdollisia kapasiteettihaasteita. Todellisessa maailmassa tukimekanismien markkinavaikutukset ovat kuitenkin moniulotteisia, ja alkuperäinen tavoite voi kääntyä itseään vastaan, jos tuettu kapasiteetti syrjäyttää markkinalta olemassa olevaa kapasiteettia. Tämä voi johtaa kierteeseen, jossa kaikelle kapasiteetille on maksettava jonkinlaista tukea. Olemme myös nähneet markkinaehtoisesti toteutettavia investointeja tuotantomuotoihin, joita fossiilittoman jouston tukimekanismilla pyritään edistämään. Vaikutustenarviointit myös tästä syystä ovat välttämättömiä.

Lisäksi on huomioitava, että jo keskustelut mahdollisista tukimekanismeista kasvattavat poliittisia riskejä ja luovat epävarmuutta markkinalle, mikä nostaa kustannuksia ja millä voi olla vaikutuksia toteutettaviin investointeihin.

Kommentit loppuraportista

Loppuraportissa tuodaan esiin teemoja, joista työryhmä ei ole ollut yksimielinen tai ei ole onnistunut muodostamaan yhteistä ehdotusta annetun ajan puitteissa. Erityisesti näiden teemojen osalta tulisi arvioida myös vaihtoehtoisten toteutuksien vaikutuksia kokonaiskustannuksiin ja näihin tulee kiinnittää huomiota jatkovalmistelussa.

Pidämme esimerkiksi todennäköisenä, että mekanismin kokonaiskustannukset olisivat alhaisemmat, jos mahdollisessa huutokaupassa hinta olisi kaikille hyväksytyille tarjouksille sama eikä erikseen kunkin tarjouksen mukaan. Nyt raportissa esitetty jälkimmäinen menettely kannustaisi tarjouksien strategiseen hinnoitteluun, mikä kirjallisuuden mukaan aiheuttaa markkinan tehottomuutta.

Lisäksi aito teknologioiden välinen kilpailu on mahdollistettava. Raportin näkökulma on sinänsä teknologianeutraali, ja tämä mahdollistaa investoinnit uuteen tuotantoon tai kulutusjoustoan, sekä olemassa olevan kapasiteetin käyttöä pidentämiseen tai tehonkorotuksiin. Jatkotyössä tulee huolehtia siitä, että eri teknologiat ja asiakaspäässä tapahtuva kulutusjousto voivat aidosti kilpailla keskenään.

Keskustelussa on myös syytä huomioida suuret epävarmuudet tulevasta markkinakehityksestä, kuten kysynnän kasvusta ja uuden kysynnän todellisesta joustokyvystä. Fingrid toimitti TEM:n pyynnöstä työryhmälle kantaverkon suunnittelussa käytettyyn skenaarioon pohjautuen mallinnuksen joustotarpeen arviosta vuodelle 2030. Skenaariossa oletetaan osan nykyisestä kapasiteetista poistuvan markkinalta ja kulutuksen oletetaan kasvavan vuoden 2024 83 TWh:sta 126 TWh:iin vuonna 2030. Mallinnustuloksissa Suomen tehovajeen odotusarvon (LOLE) tavoitetaso saavutetaan noin 800 MW:n lisäkapasiteetilla.

Erilaisilla oletuksilla on suuri rooli mallinuksissa ja lopulta mallinnustuloksissa. Esimerkiksi kysynnän noin 50 % kasvu viidessä vuodessa olisi Suomen historiassa poikkeuksellinen. Myös oletukset kapasiteetin poistumasta sisältää epävarmuuksia. Esimerkiksi osa nykyisestä lämpövoimakapasiteetista lähestyy teknisen käyttöikänsä loppua, mutta voisi mahdollisesti lisäinvestoinneilla säilyä markkinalla jotain lisävuosia. On pohdittava, miten tiukat tekniset reunaehdot mahdolliseen mekanismiin osallistumiseksi halutaan lopulta asettaa, jotta se ei sulje tällaista kapasiteettia mekanismin ulkopuolelle ja mahdollisesti nopeuta kapasiteetin poistumaa markkinalta. Löyhemmät tekniset reunaehdot lisäävät tarjontaa mahdolliseen huutokauppaan, mikä todennäköisesti johtaa alempiin kustannuksiin ja vähentää uuden kapasiteetin tarvetta.

Epävarmuuksista johtuen odotamme, että joustotarpeen arvioinnista tehdään useampiin erilaisiin skenaarioihin pohjautuva mallinnus, jotta joustotarpeesta saadaan parempi käsitys. Lisäksi TEM:n tilaamassa ja työryhmän työn tukemiseksi tarkoitettussa konsulttiselvityksessä annettiin tehtäväksi arvioida joustotarpeen lisäksi fossiilittomia joustolähteitä ja niiden kustannuksia, digitalisoinnin mahdollisuuksia jouston kasvattamisessa sekä joustolähteiden esteitä ja toimenpiteitä niiden poistamiseksi. Ymmärryksemme mukaan konsulttiselvitystä ei olla vielä julkaistu, joten odotamme myös näiden teemojen arviointeja.

Sähköjärjestelmä tulee muuttumaan ja kehittymään tulevina vuosina merkittävästi uudentyyppisten tuotanto- ja kulutuskohteiden liittyessä järjestelmään. Monissa tulevaisuuden arvioissa on nähtävissä, että sähköjärjestelmän kapasiteetti voi kasvaa kaksinkertaiseksi jo tulevan vuosikymmenen aikana verrattuna nykytilanteeseen. Tämä asettaa merkittävästi lisääntyviä vaatimuksia järjestelmän joustavuudelle ja toimintavarmuudelle.

Tämän vuoksi järjestelmän kehittämistä tulee lähestyä kokonaisvaltaisesti kartoittaen ja poistaen nykyisten sähkömarkkinoiden joustavan kapasiteetin hyödyntämistä rajoittavat esteet. Tulevaisuuden sähköjärjestelmässä on oleellista, että kaiken joustopotentialin – kuten rajat ylittävien siirtoyhteyksien, kulutusjoustopotentialin, olemassa olevien tuotantolaitosten, erilaisien energian varastointiratkaisujen sekä vesivoiman sääntelykyvyn – hyödyntäminen on mahdollista. Esimerkiksi yhtenä harkitsemisen arvoisena toimenpiteenä tulee pitää järjestelmäsuojaan teknisten vaatimusten uudelleentarkastelua. Mikäli teknisten vaatimusten tilalle löydetään vaihtoehtoisia ratkaisuja, voi järjestelmäsuoja vapautua runsaasti lisää joustavuutta markkinalle jo nopeallakin aikataululla.

Kehittämistoimien tavoitteena tulee olla avoimet ja tehokkaat sähkömarkkinat, jotka tukevat toimitusvarmaa ja kustannustehokasta sähköjärjestelmää sekä mahdollistavat joustavuuden täysimääräisen hyödyntämisen kaikilla sähköjärjestelmän osa-alueilla.

Jatkovalmistelut

ET korostaa kattavien vaikutustenarviointien välttämättömyyttä, mikäli esitys tukimekanismista etenee jatkovalmisteluihin.

Loppuraportissa kerrotaan, että työryhmällä ei ollut mahdollisuutta arvioida ehdotusten valtiontukivaikutuksia tai -sopivuutta perusteellisesti ja, että valtiontukiin liittyviä kysymyksiä on selvitettävä jatkovalmistelussa sekä Euroopan komission kanssa käytävissä valtiontukikeskusteluissa. ET toivoo aktiivista ja avointa keskustelua TEM:n ja markkinaosapuolten välillä valtiontukikeskusteluiden etenemisestä.

Lisätiedot

Energiateollisuus ry

Janne Kauppi

Asiantuntija, Energiamarkkinat

Energiateollisuus ry

janne.kauppi@energia.fi

Kauppi Janne
Energiateollisuus ry